

MILAN

STRANA VŠETKÉHO KALIŠ

Pravda verzus nepravda
v našich potřebách, ach, aké je to silné,
keď pochopíš.

MARENČIN PT

ODVRÁTENÁ
STRANA
VŠETKÉHO

Napísanie textu podporil

© Milan Kališ, 2019

© Marenčin PT, spol. s r. o., 2019

Jelenia 6, 811 05 Bratislava, Slovakia

www.marencin.sk marencin@marencin.sk

Cover © Michal Korman

Layout © Marenčin Media, s. r. o.

792. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0221-9 (viaz.)

ISBN 978-80-569-0222-6 (ePDF)

ISBN 978-80-569-0223-3 (ePub)

MILAN
KALIŠ

ODVRÁTENÁ
STRANA
VŠETKÉHO

LÍZATKO

1

Stáli sme na rohu, ľudia okolo nás prechádzali, určite si neuvedomovali, že sme nad aj pod nimi, že sme tiež iba všade. Avšak oni neprenikli. Do čoho? Do koho? Sme nad nimi. Tak sme?! Či ako to je, dočerta či doboha.

Malé dievčatko sa pristavilo pri našom stánku. Chcelo lízatko.

„Lízatko iba pre malé slečny,“ povedala *ona*.

Bola to putujúca filozofia ženy, ktorá sa nachádza v každej žene, je to *história*.

A malé dievčatko bolo živé.

„Kde máš rodičov?“

„Sú tu... za rohom...“

„Si bez dozoru?“

Dievčatko nevedelo, čo povedať. Najskôr iba pokrútilo hlavou, potom sa nám dlhšie pozrelo do tváří a nakoniec, akoby na súhlas, zase pokývalo hlavou... Možno v tom bol rozpor, ale dievčatko ten rozpor myslelo naozaj úprimne!

*

Dievčatko s lízatkom bežalo počas sneženia vedľa diaľnice. Lízatko jej zrazu vypadlo z úst.

Dievčatko narazilo do staršieho pána, ktorý kráčal – pomaly – oproti.

„Vypadlo ti lízatko... Pozri, tu,“ povedal a napoly sa usmial, no napoly to hovoril najvážnejšie, ako dokázal. Ten polovičný úsmev však nebol výsledkom jeho napoly vážneho hlasu.

Dievčatko si uvedomilo, že stratilo lízatko.

Obzrelo sa a ihneď pohľadom našlo lízatko. Samozrejme, neuvedomilo si ten, povedzme, automatický pohľad na „niečo, čo jej patrilo“.

„Kde máš rodičov?“ spýtal sa pán popritom, ako dievčatko zdvíhalo lízatko zo snehu.

Lízatko je opäť v ústach!

„Rodičia sú niekde za mnou, ja som uvidela bieleho psa, ale ušiel mi. Možno nemal pána, lebo inak by mi neušiel.“

*

Stroj sa ešte nikdy nepokazil. Zrejme nad ním stáli bohovia. Alebo slúžil tým, ktorí niečo milujú viac ako seba.

Stroj vyrábal lízatká. Patril do starej generácie, napriek tomu ho ešte nevyradili, zvyčajne sa lízatká, ktoré vyrobil, rozdávali iba zdarma a len vybraným deťom. Iba zopár sa dostalo do obchodov.

Kto platil ten stroj?

Ostatné stroje, ktoré sa pravidelne kazili.

Stroje nepoznajú lásku. Lásku poznajú ruky, ktoré ich obsluhujú. A tento stroj sa nepokazil napriek tomu, že potreboval viac rúk ako jeho novšie generácie.

A hoci sme napísali o láske a strojoch, nikto na svete, ani v tomto meste si nepamätá na to, kedy a ako bolo vyrobené lízanko, ktoré malo v ústach dievčatko...

„Pamätal si“ aspoň stroj niečím, čo nie je súčasťou ľudskej pamäti?!

*

Dievčatko položilo lízanko na lavičku. Svietilo slnko, teplotu vzduchu nevnímalo. Hľadalo pohľadom rodičov, avšak nemohlo ich v mase ľudí nájsť, napriek tomu tušilo, že sú blízko.

Keďže ich nenašlo, našmátralo rukou aspoň *to* lízanko, neprekážalo jej, že je trochu špinavé (také úvahy v ňom ešte neboli, vzhľadom na jeho vek), opäť si ho vložilo do úst, už zostávalo len na malých častiach drevenej paličky

Lízatko jednoducho iba lízalo, a zrazu, v jednom malom krátkom okamihu večnosti to bolo všetko, čo malo, a bol v tom akýsi zázrak!

Masa ľudí sa stávala čoraz väčšou, ono však nakoniec našlo pohľadom aspoň svoju matku práve v okamihu, ako sa Ona dotkla jej Otca...

*

Bolo príliš malé na to, aby rozumelo významu priateľstva, napriek tomu *to* žilo. Bolo ako väčšina dospelých, keď podalo polovicu vylízaného lízatka kamarátke?

„Chceš?“

Druhé malé dievčatko sa zapozerala na lízanko.

Prvé malé dievčatko ešte raz obľízalo, a potom vsunulo lízanko do rúk druhému dievčatku.

Druhé dievčatko si vložilo – predsa len – lízanko do úst. A zrazu z nej vypadlo, lepšie povedané vykĺzlo:

„Toto je potvrdenie nášho kamarátstva, však?“

„Neviem... Len som chcela, aby si ochutnala moje lízatko. Zaslúžila si si to.“

*

Dievčatko bolo choré. Na lízatko ani nepomyslelo. Dievčatko samo o sebe netušilo, akú má chorobu, ono sa len necítilo dobre. To bolo z jeho strany všetko. Nemalo odkiaľ vedieť o rozdelení chorôb a o tom, ako svet funguje, pardon, vedelo o tom svojím dievčatkovským spôsobom, čo býva niekedy viac, ale v mnohých prípadoch aj menej, avšak ono o tom menej ani len netuší.

Lízatko bolo zabalené. Komu patrilo lízatko, ak bolo zabalené? Komu sa kúpilo? A kto o tom vedel?

Lízatko možno už niekomu patrilo, ale kto to bol, ak to nebolo dievčatko?

Lízatko vo fyzickom a racionálnom svete nepatrilo nikomu, to je isté. A možno, keď odznie choroba, dievčatko sa k lízatku dajakým spôsobom dostane a lízatko tak splní účel.

Čo je splnenie účelu?

*

Dievčatko bolo hravé. Chcelo sa hrať. No nemalo sa s kým.

Pozrelo sa na zabalené lízatko a nevdojak sa z neho ozval hlas: „Ty budeš môj Jožko!“

„Aký je dnes deň?“ spýtalo sa toho Jožka a usmialo sa.

Jožko však neodpovedal.

„To nevadí, sú aj takí, ktorí mlčia. A ty budeš mlčať najviac zo všetkých!“ A dievčatko sa skutočne slobodne rozosmialo. Bol to hurónsky smiech?

*

Na miesto, kde bolo položené lízatko, pristál drozd. Učupil sa v zime. Nikto z ľudí si tento fakt nevšimol. Drozd však sedel pomerne zanovito. Zrazu sa zobákom dotkol trochu zalepeného miesta, jednoducho zobol. Raz, dvakrát. Nič tam však nenašiel. Ešte neodletel.

Zaspieval drozdiu pesničku.

Kto ho počul?

Počul ho aspoň jeden iný drozd?

Dievčatko možno uvidí jedného z tých drozdov, ak vôbec dajaký iný drozd počul drozdí spev. A keď ho – dajme tomu – uvidí, možno dostane chuť na lízatko. Bude to nové alebo staré lízatko. Kto vie?

*

Niektoby povedal, že bol stacionárny pokoj. Dievčatko jedlo. A lízatko malo vo vrecku. Už si nepamätalo, či ho má zabalené, alebo rozbalené. Len si bolo vedomé, že má lízatko. A nevdojak sa dotklo miesta, kde bolo lízatko uložené, respektíve skryté pred pohľadmi sveta, aj sveta rodičov.

Bola to láska k lízatku? Bola to skrytá láska k lízatku? Je láska k lízatku vôbec dôležitá, keď je to iba anorganický predmet?

*

Niektosi myslí, že lízatko je iba lízatko. Samozrejme, uznajme aj tento fakt. Avšak je takmer nevyhnutné – na proces zamyslenia, ktorý by nikdy nemal byť krátky, aj keď niekedy najmä pri deťoch, je to zvláštny stav (a otázka znie, už toľkokrát položená, kedy sa vlastne detstvo končí? – resp. kedy začína dospelosť?) – *zamyslenie* vo všeobecnosti je považované za niekedy až extrémny proces. Avšak nie je všetko len o zamyslení. Niekedy je to aj otázka dôvery a často až prekvapivo ustálenej environmentálnej filozofie.

Takže je lízatko otázkou environmentálnej filozofie alebo je to iba predmet?

*

V rádiu dohrala smutná pieseň. Dievčatko prehodilo lízatko v ústach zo strany na stranu. A bolo mu smutno, no nechcelo sa mu plakať s lízatkom, Akoby si v duši povedalo: „Lízatko to udrži...“ Lenže je potrebné povedať, že lízatko je sladké, a dievčatko potrebovalo aj vitamín C. A ešte raz: Akoby náhodou – akoby si v duši povedalo: Je tu niekde aj nejaký pomaranč?

To však už hrala iná pieseň a dievčatko si neuvedomilo tú zmenu. Veď bolo malé.

*

Otec dievčatka pozeral nejakú politickú reláciu, mama varila obed. Ono sa hralo s bábikami. Kde bolo lízatko? Na stole pri mame alebo pri otcovi pri televízore?

*

the Sun is shining
for a while
the Moon is „shining“
for a while
and what about Stick?

who is in this sugar land? Moon or Sun?
or both?!
someone could say: the better is medicine
and what about real love?

*

Dievčatku sa nepáčil jeden chlapec. Zdal sa mu hnusný. To si povedalo v duchu. Na lízatko ani nepomyslelo.

*

Nikdy neviete, kedy sa z hnusného chlapca stane obľúbený chlapec. Ani dievčatko si tento deň svojím spôsobom nepamätá. Ale zase si dalo do úst lízatko. A potom?

*

„Chlapci zvyknú byť niekedy pekne zlí. A niekedy zvyknú byť zlí ešte škaredšie“ (pomyslí si dievčatko), avšak tým „tough“ spôsobom, dodáme. Vtedy zvyčajne dievčatká nikdy nemávajú chuť na lízatka? Ale čo *naše* dievčatko?! Má aj ono rado chlapca... tým „tough“ spôsobom?
...iba dievčatko o tom ani nemusí vedieť, veď je dievčatko.

*

*The girls and boys are dancing or men and women are working together?
Let say stick in girlsboys fashion, if woman and man will be working together...*
„Čo mi to napadlo, ženy a muži... a dievčatá a chlapci... sú predsa rozdielni... veď každý líže lízatko inak?“ pýta sa dievčatko v mysli, ako sa učí angličtinu. Nevie odhadnúť svoje poznanie toho jazyka – v sebe. Aký je jeho rodný jazyk?! Pomyslí však na to, ako kedysi malo rado jedno alebo viac lízatiek.

*

Osamelosť nie je choroba, len v osamelosti dievčatko má buď veľkú chuť na lízatko, alebo žiadnu chuť na lízatko. Ako keby nemalo pre koho lížať... Nie, ono predsa nelíže pre nikoho iného okrem seba. Len či je to pravda? Možno nie je. Ak niekoho má rado, ako to je? Ako to je?!

*

Podľa niektorých sa život opakuje, podľa niektorých sa život rozpína, podľa niektorých ide len o hľadanie lásky, ale malé dievčatko nevie nič z toho, a predsa, keď sa díva na riekú v meste, kde ho rodičia vychovávajú, cíti sa fascinované, a naozaj nevie prečo.

„Lízatko!“

*

Sú ľudia, ktorí tvrdia, že rodina je základ, pravda, ako kedy. Niektoré rodiny pokladajú cukor (aj v lízatkách) za základ života, iné rodiny vedia, že život sa skladá z väčších vavrínov, posudkov, pokleskov, radosti, šťastia a lásky, ale každý dostáva to svoje. Kedy o tom bude vedieť dievčatko?

*

Bárskto má pocit, že peniaze chránia. Nie je to tak. Chránia zväčša tých, ktorí si to niečím zaslúžia. Ale kto platil lízatko dievčatka? Údajne otcovia si kupujú deti, a zväčša deti idú s plačom za mamami, ale je to zrejme od dieťaťa k dieťaťu iné, a hlavne dievča nie je chlapec a naopak. Lízatko však bude vždy iba lízatkom.

*

Môže byť dievčatko s lízatkami hodené sociálnemu levovi? Sotva, súdy bežia stále, každý deň, možno jeho mama hovorí: lepšie o tom nevedieť, možno jeho otec hovorí: som zvedavý, čo z teba bude...

*

Kde sa všetko končí, a kde „nič“ začína? Aké „nič“? Dievčatko vie niečo o hrách, ale sú to len detské hry. Je lepšie nevedieť alebo vedieť? Lízatko je vec, nevie nič, a predsa je niekedy v centre diania.

*

Hra o obrúsok je aj v detstve, len deti ju vidia po svojom. Lízatko je však dôležitý nástroj v tejto detskej hre. Dievčatko, ktoré má v ústach lízatko, vie zrazu o tom obruse viac ako iné deti.

*

Čo horí, to horí. Čo tlie, to tlie. Lízatko horí? Lízatko tlie? Samozrejme, lízatko sa dá uhasiť malou dávkou vody. Len horí vôbec lízatko? Dievčatko to musí vyskúšať. Možno keď lízatko bude horieť, dievčatko si obľúbi už navždy v detskom veku ostatné lízatká... Nie je to však také jasné! Ak by malo dievčatko k svojmu lízatku akýkoľvek „citový“ vzťah, ohň by ho mohol vykoľajiť. Prečo by dievčatko malo spáliť svoje obľúbené lízatko? Trápenie alebo súznenie?! To sa vždy treba spýtať, keď dievčatka zapalujú svoje obľúbené lízatká.

*

Lízatko skončilo v rieke. Keďže je ľahké, nešlo ku dnu. Plavilo sa po hladine. Dievčatko ho tam hodilo zo vzdoru. Bolo zamilované do jedného chlapca. A chlapec mu v škole nepovedal ani „Ahoj“ ani „Vidíme sa zajtra“, jednoducho mu nepovedal vôbec nič. Zamilovalo sa postupne. Až včera zrazu pocítilo, že s ním musí byť stoj čo stoj. Tento pocit sa v ňom vynoril, ako dolízavalo lízatko...

*

Ten chlapec jedného dňa bez slova prišiel k dievčatku a položil pred neho: lízatko! A potom bez slova zase odišiel. Nevedelo, kam ide. Zdalo sa mu, že ide na záchod.

*

Bolo toho na dievčatko veľa, škola ho viac trápila, ako tešila. „Stále sa iba učiť, nie, to nie je zábava.“ Pri týchto myšlienkach sa pozrelo na lízatko položené pod lavicou v priehradke v jej triede. Dostalo zrazu na „ten sladký predmet“ obrovskú chuť. Neprekonateľnú chuť. Ale počas hodiny je jest vlastne zakázané. A na prestávku sa mu tiež čakať nechcelo. Prestalo sa sústrediť na hodinu. Iba si predstavovalo, ako líže a nakoniec chrúme.

*

Chlapec bol trochu pomýlený, keďže po celý čas sa až zúfalo pozeral na dievča, ako pomaly rozbaluje lízatko. Dávalo si pozor, aby sa raz ani raz nepozrelo na chlapca. Lízatko pomaly rozbalilo a položilo ho naspäť pod lavicu na rozbalený igelitový obal. Zrazu v sebe pocítilo takú tú „svetskú“ jemnosť. Bolo na vrchole svojej zamilovanosti. Malo snáď najväčšiu chuť v živote na lízatko, lebo bolo predsa od chlapca. Ale zanovito, skutočne zanovito sa na neho odmietalo pozrieť. Malo obavu, že s lízatkom v ústach by sa na neho pozrelo, a čo je horšie, možno by sa na neho pozeralo dlhšie, ako by samo chcelo. Neovládlo by sa? Nevie. Ale nechcelo to risknúť. A chlapec trpel. Dievčatko si nedalo lízatko ani do úst, ani sa na neho neusmialo, ani nepozrelo...

*

Dievča bolo na túre s rodičmi. Išli po turistickom chodníku. Dievča si všímalo, kedy vedie otec, kedy matka, aby sa nestratili z chodníka. Na najvyššom mieste túry sa ho mama spýtala, či si dá lízatko, otec sa pozrel dolava, mama doprava. Kto z nich našiel značku, po ktorej išli? Dievča si to

nedokázalo všimnúť, ale zaujímalo ho to. V každom prípade malo chuť dať si lízatko do vrecka, ale otec povedal: „Pokoje si to daj.“ Mama sa usmiala. Dievča predsa len váhalo, nevedelo, čo si má myslieť. Nakoniec pomyslelo na chlapca, ktorý jej dal v škole lízatko, a rozhodlo sa lízatko rozbaľiť. A dať do úst. Jeho otec sa netváril ani spokojne, ani nespokojne.

2

Stáli sme na rohu ulice tohto veľkého mesta, neboli sme malomeštiaci. Neboli sme nikým, kto rád rozhoduje o ľudskom živote? Nemysleli sme na Cicera, ani na to, že kedysi koktal, keď sme počúvali, ako si pri stánku chlapec pýta lízatko, pričom jeho rodičia stáli opodiaľ v dave.

„P-pp-p-rosím vás, j-jj-j-jedno lííí-í-ízatko...”

Lízatko sme mu podali a hlboko sme sa zapozerali do jeho mladej tváre. Nad koreňom nosa mal jazvu. Nechceli sme sa ho spýtať, odkiaľ ju má. Bol pre nás pekný? Bolo to podstatné?!

*

Chlapec cestoval vlakom s rodičmi, vlak bol plný, a tak zavítali do reštauračného vozňa. Sadli si k voľnému stolu. Chlapec mal chuť na niečo nezdravé, vyprážané. Ešte mali pred sebou asi dve hodiny jazdy. Vo vrecku mu ležalo lízatko, na ktoré si už dlhšie nespomenul.

Za chlapcom sedel hlučný pripitý muž. Nahlas rozprával ešte k dvom iným mužom:

„Kurva, aká je toto spoločnosť. Ľudia si zoberú hypotéky, nakúpia mobily a myslia si, že to je to všetko... Táto spoločnosť je na piču. Ja neverím bankám, ja neverím takýmto skokotným korporáciám! Ja mám manželku ako jedinú priateľku na fejsbúku. Ona je z Maďarska, je to piča, ale milujem ju. Ja nemám štrnásť rokov, aby som mal na fejsbúku dvesto priateľov!”

Mama chlapčeka nebola spokojná s výrazmi hlučného muža. Ale snažila sa ho ignorovať. No išlo to ťažko. Povedala manželovi:

„To je strašný pánko. Odporný.“

Chlapec si vysvetlil krátku vetu matky po svojom. Nevdojak sa dotkol vrecka, v ktorom mal lízatko. Ešte si nespomenul.

Otec chlapčeka sa až teraz hlbšie započúval do slov pripitého muža. Zvraštila sa mu tvár. Zrazu sa postavil a zašiel k stolu, kde sedela partia, ktorej vládol hlučný.

„Prosím vás, ovládajte sa. Je tu malé dieťa. Nie ste tu sám! Lebo sa správate, akoby ste tu boli sám.“

Chlapec ani nedýchal, ako počúval otca. Ruku mal pri jeho slovách

položenú neuvedomelo na lízatku. Keď otec skončil, chlapec si konečne uvedomil, že má aj lízatko! Chytil ho do ruky, pretočil ho na druhú stranu, po vrecku si potľapkal.

Lízatko mu tentoraz kúpil otec.

*

Chlapec sa bil s kamarátom. Ako to, že sa bil s kamarátom?

Trochu sa mu pri bitke odlomilo z lízatka vo vrecku,

Chlapec pozval kamaráta k sebe, do detskej izby, samozrejme, rodičia o tom vedeli. Chlapec požiadal kamaráta, aby mu pomohol so skladačkou, s vláčkami, lenže kamarát postavil všetko sám. Chlapec sa niekoľkokrát pokúšal o pridanie sa, ibaže kamarát ho vždy nejako odbil, jednoducho ho nenechal podieľať sa na stavbe. V chlapčevom postupne kypela žľ. Až potom, ako kamarát povedal:

„Hotovo.“

...chlapec neudržal emócie na uzde a uderil kamaráta do hrude. Bol to stredne silný úder. Kamarát neváhal a začal sa brániť, absolútne nechápal, prečo bol udretý. Aj on uderil chlapčeka do hrude. Nikto neplakal.

Mama pripravovala obed. Otec si bol zabehať.

Kto bol silnejší?

Chlapec zrazu pri ďalšom údere vykrikol:

„To máš za to, že si ma nepustil k môjmu vláčku!“

Kamarát sa na chvíľku zháčil, a tak dostal ďalší úder. Tentoraz to bol možno najsilnejší úder. Kamarát však ustál, nerozplakal sa. Len povedal:

„Prestaň.“

Mama započula nejaké zvýšené hlasy. Rozhodla sa, že zájde do detskej izby.

Našla však chlapcov v priateľskom, detsky zmierlivom objatí.

Chlapec si nespomenul na lízatko, ale aj lízatko bolo súčasťou malej bitky vo vrecku.

*

Chlapec bol na malej prechádzke s otcom, mama nemala čas. V zimnom období mu otec rozprával o stromoch, ako rastú, ako sa rozmnožujú, otec sa nesnažil byť filozofický, ale jeho chlapec to vo svojom veku bral s detskou filozofiou veľmi vážne. Nemal nadhľad nad otcovými slovami.

Pri jednom starom strome, vŕbe, sa ho otec spýtal:

„Nemáš chuť na lízatko?“

„Ešte mám... lízatko... Niekde vo vrecku...“ a chlapec sa vybral rukou